

Gemeenschappelijke veiligheid

Enige tijd geleden heb ik gepleit 1) voor het opnemen in de economische wetenschap van militaire vraagstukken. Het hoofdargument daarvoor zou men ook aldus kunnen formuleren dat militaire vraagstukken te belangrijk zijn om te worden overgelaten aan militairen en de politici die het buitenlands beleid bepalen. (Deze laatste twee groepen worden immers geacht dezelfde doelen na te streven met behulp van verschillende middelen.) In deze column stel ik mij voor dat pleidooi nog eens te herformuleren en voorts een toepassing van deze economische behandeling aan te bieden op het lange-termijndoel van vredespolitiek op wereldvlak. De titel van deze beschouwing is dezelfde als die van het rapport-Palme 2).

Economen baseren hun aanbevelingen omtrent buitenlands beleid op andere waarden in de kosten-batenanalyse dan militairen, en misschien betrekken zij er meer factoren bij. Als illustratie diene allereerst een kosten-batenoverzicht *achteraf* van de beide wereldoorlogen (WO). Beide overzichten, die voor WO I en WO II, leveren, voor beide bondgenootschappen (winnaars en verliezers), een *sterk negatief* saldo op. Dit wordt veroorzaakt door fysieke verwoestingen, door sterk verlaagde productie van nuttige goederen en diensten en door grote aantallen doden en verminkten. Deze negatieve saldi gelden voor zowel winnaars als verliezers. Zij kunnen voor de winnaars alleen dan worden gezien als positief wanneer aan de overwinning een buitengewoon hoge positieve waarde wordt toegekend. Dit kan alleen als aan nationalistische of patriotische gevoelens wetenschappelijk niet te verdedigen hoge waarden worden verbonden. Dit gebeurt door informatie over de betrokken naties die *tegenstrijdig* is met de van de andere zijde verstrekte informatie (propaganda); en waarvan dus een deel onjuist moet zijn.

Economen zullen dus achteraf tot het oordeel komen dat beide oorlogen ten onrechte zijn gevoerd. Oordelen achteraf hebben nut *wanneer zij kunnen worden gebruikt voor toekomstige beslissingen*, in casu ten aanzien van het voeren van een WO III. Daartoe moet aan de kennis van het verleden toegevoegd worden kennis van de inmiddels opgetreden *veranderingen*, in het bijzonder in de techniek en in het functioneren van verschillende sociaal-economische stelsels. In de huidige omstandigheden zijn de ontwikkeling van kernwapens en de functionering van zowel de centraal geleide als de markthuishoudingen (b.v. de enorme werkloosheid) van groot be-

lang, maar ook de toenemende vernietigingskracht van conventionele wapens 3) en de micro-elektronische technieken.

De van economen te verwachten aanbevelingen ten aanzien van WO III zijn voor de grote meerderheid van economen dan ook dat deze oorlog moet worden vermeden, eventueel zelfs ten koste van belangrijke concessies. Een dergelijke vredespolitiek zal op korte termijn met andere middelen worden gevoerd dan op lange termijn. Over de laatste zullen nu enige aanbevelingen worden geformuleerd. Wij gaan daarbij uit van een hiërarchische structuur der politieke instituties met *drie beslissingsniveaus*. Het laagste niveau, dat het nummer 3 ontvangt, is dat van de *leden-landen* van de twee grote bondgenootschappen, de NAVO en het Warschaupact (WP). Ter vereenvoudiging verwaarlozen wij het bestaan van andere landen. Daarboven is een niveau 2 van de NAVO en het WP zelf, waarop de beide supermogendheden een grote invloed hebben. Wij voegen een niet bestaand, maar aan te bevelen niveau 1 toe, dat wij het *wereldniveau* noemen. Hiervan bestaan alleen slecht functionerende karikaturen, zoals de huidige Veiligheidsraad 4).

Voor elk der vele internationale vraagstukken die telkens opnieuw beslissingen te hunner oplossing vergen, bestaat er een *optimaal beslissingsniveau*. Als voorbeelden kunnen wij denken aan (om in de militaire arena te blijven) het aanwijzen van oefenterreinen (A), het verdelen over de bondgenoten van de omvang en aard van de wapeniging (B) en het gebruik van de wapenen (C, het voeren van oorlog, hiervóór WO III genoemd). Het optimale beslissingsniveau moet aan *twee hoofdvoorwaarden* voldoen:

1. het moet zo laag mogelijk liggen, omdat daardoor een maximale participatie wordt verwezenlijkt; en
2. er moeten geen externe effecten van betekenis optreden. Externe effecten zijn effecten op andere landen dan onder de verantwoordelijkheid van de beslissende instantie vallen. Deze zijn ongewenst, omdat de belangen van deze andere landen dan zeer waarschijnlijk onvoldoende behartigd worden.

De aan- of afwezigheid van externe effecten van enig belang is voor de drie genoemde soort vraagstukken A, B en C en bij beslissing op elk der drie niveaus in onderstaande tabel aangegeven:

Vraagstuk	A	B	C
Niveau			
1. Wereld	○	○	○
2. NAVO en WP	○	○	×
3. Leden-landen	○	×	×

○ = geen externe effecten van betekenis.
 × = wel externe effecten van betekenis.

Het aanwijzen van oefenterreinen is een interne aangelegenheid voor elk land, die voor de andere landen weinig betekenis heeft. Vandaar de ○ onder A op regel 3. De verdeling van de wapeniging over de landen van een bondgenootschap is voor het andere bondgenootschap van weinig betekenis. Vandaar de ○ onder B op regel 2. Voor de landen binnen elk bondgenootschap is die verdeling echter wel van betekenis. Vandaar het × onder B op regel 3. Het al of niet voeren van oorlog is uiteraard van grote betekenis voor zowel de landen als de allianties. Op wereldvlak bestaan geen externe effecten omdat de „wereld” alle landen (en de ruimte daarbinnen) omvat. Vandaar de drie ○-tekens op regel 1.

Met behulp van de tabel kunnen wij nu de twee hoofdvoorwaarden waaraan het optimale beslissingsniveau moet voldoen, toepassen. We vinden dat over vraagstuk A (aanwijzing oefenterreinen) het best kan worden beslist op nationaal niveau en over vraagstuk B (verdeling wapeniging over bondgenoten) het best op alliantieniveau: dat zijn de laagste niveaus zonder externe effecten van betekenis. Over oorlog en vrede moet echter op wereldniveau worden beslist. Dit is een andere manier om het functioneren van een *gemeenschappelijke veiligheid* te beschrijven, dat de Commissie-Palme als de oplossing op lange termijn van het *veiligheidsprobleem* heeft aangegeven. In concrete termen van actueel belang uitgedrukt: over de bescherming tegen raketaanvallen (SDI) moet worden beslist in *gemeen overleg* tussen NAVO en WP, waarbij geen informatie wordt achtergehouden. Het lange-termijnkarakter van deze oplossing is overduidelijk. Dat wordt het nog meer wanneer men beseft dat het *kiezen van een sociale orde* in de systematiek van onze tabel eerder een A- of B-probleem is en wanneer zich aanmerkelijk laat maken dat de beslissing daarover *ondergeschikt* is aan het functioneren van een *gemeenschappelijke veiligheid*. Dit is een aspect van „vreedzame coëxistentie” dat nog te weinig belicht is geworden. Daartoe ontbreekt hier de ruimte echter 5).

J. Tinbergen

- 1) Zie *ESB* van 20 februari 1985, blz. 172-175.
- 2) Independent Commission on Disarmament and Security Issues („Palme Commission”), *Common security. A blueprint for survival*, Simon and Schuster, New York, 1982.
- 3) Zie J.G. Siccama, De voorlaatste oorlog overdoen?, *Internationale Spectator*, jg. 38, 1984, blz. 445-448.
- 4) Het vraagstuk van het schoonmaken en -houden van het milieu, dat een soortgelijke behandeling als het veiligheidsvraagstuk vereist, behoeft een hervorming van het UNEP, analoog aan die van de Veiligheidsraad. Op deze analogie wordt hier niet verder ingegaan.
- 5) In een elders te verschijnen Engelse publicatie hoop ik daarop in te gaan (Nuclear Age Peace Foundation - Waging Peace Series).